

Jau prieš 2000 metų politika rėmėsi asmenybėmis

Rinkimų kampanija buvo gryna reklama

Romos politikai nevykdė jokios politikos. Juos išrinkdavo tik dėl įvaizdžio. Pagrindinis politiko rinkimų įrankis buvo įvaizdžio reklama – rinkimų plakatai, išryškinantys kandidato pranašumus. Nemažai tokių plakatų išliko Pompėjos miesto griuvėsiuose.

78 metų kovo mėnesį, likus vos metams iki Vezuvijaus išsiveržimo, pavertusio Pompėjos miestą pelnais, vietos rinkimų kampanija virte virė. Šios srities profesionalai, vadinami *scriptores*, vakarais buvo užsiėmę rinkimų plaka-

tų piešimu ant namų fasadų. Vienas iš daugelio plakatų puikavosi prie vienos iš populiarių smuklių įėjimo pagrindinėje miesto gatvėje. Rinkimų šūkis skambėjo taip: *Ceium Secundum Ilv(trium) i(ure) d(icundo) Asellina rog(at)*, („Aselina kviečia (tave rinkti) Cejų Secundą miesto valdytoju“).

Kaip ir kiti maždaug 2400 rinkimų plakatų, Aselinos kvietimas balsuoti už Cejų Secundą po 2000 metų vis dar įskaitomas ant miesto sienų griuvėsių. Daug mokslininkų, tarp kurių ir Henrikas Mouritsenas iš Londono karališkojo koledžo, tyrinėjo rinkimų plakatus, liudijančius, kaip vykdavo rinkimų kampanijos.

Viena vertus, Aselinos rinkimų plakatas yra netipiškas. Spėjama, kad ji buvusi prostitutė ir dirbusi toje pačioje smuklėje, ant kurios sienos buvo nupieštas plakatas. Kita vertus, tai klasikinio romėnų rinkimų plakato pavyzdys, nupieštas ant namo fasado vienoje iš pagrindinių miesto gatvių, jo šūkis trumpas, jis užrašytas gražiomis raidėmis, be to, jis turi adresantą – asmenį, kviečiantį balsuoti už tam tikrą kandidatą.

Anksčiau tyrinėtojai laikėsi nuomonės, kad Romos imperijoje, kurioje nebuvo politinių partijų, piliečiai buvo politiškai aktyvūs ir tokiais plakatais reikšdavo savo spontanišką vieno ar kito kandidato palaikymą.

Tačiau Mouritsenas įrodė, kad tai nebuvo spontaniškas veiksmas. Plakatus piešdavo pats kandidatas ir jį palaikantys žmonės, taip pat tie, kurie pasirašydavo kitų žmonių vardais.

Visi kandidatai priklausė elitui

Romos politikai priklausė pasiturinčiųjų klasei ir žiūrėjo į rinkimus kaip į konkursą, kuriame gali mesti iššūkį sau lygiems varžovams. Politikas prisistatydavo tik pats ir neturėjo jokios politinės programos, todėl retai kada kreipdavosi į savo rinkėjus, laisvuosius gyventojus vyrus, norėdamas išdėstyti savo politinės veiklos programą.

Neturintis jokios politinės veiklos programos kandidatas buvo renkamas pagal asmeninį įvaizdį. Visų pirma jis turėjo įtikinti savo rinkėjus, kad yra pagarbos vertas politikas iš geros šeimos, turintis solidžių ir plačių ryšių. Tam buvo reikalingi rinkimų kampanijos dalyviai, juos su kandidatu dažnai siejo asmeniniai ryšiai. Tai galėjo būti draugai, giminės ar klientai. Visus juos vienijo tai, kad jie buvo pasižadėję kandidatui už jį balsuoti, arba tai, kad iš jų buvo to tikimasi, bet svarbiausia – kandidatas būdavęs jų patronas, globėjas, nuo kurio jie būdavę priklausomi.

Patronas remdavo savo rinkėjus įvairiais būdais, pavyzdžiui, padėdavo iškelti bylą teisme prieš kitus piliečius. Už tai jis tikėdavosi, kad rinkėjai už jį balsuos ir pa-

Plakatu prie įėjimo į smuklę prostitutė Aselina kviečia balsuoti už Cejų Secundą.

Romėnų rinkimai vykdavo slaptu balsavimu, todėl nė vienas kandidatas nebuvo tikras dėl šalininkų balsų.

kreipiamasi į vieną žmogų. Vienas iš plakatų skambėjo taip: „Trebijau Valensai, išrink Marčą Ovidijų Veiento finansų pareigūnu, tuomet jis balsuos už tave.“

Politika buvo reta išimtis

Kadangi kandidatui nereikėjo stengtis įsiteikti pristatant programą, plakatuose dažniausiai buvo iškeliami jo teigiami bruožai. Tai galėjo būti labai trumpa charakteristika, pavyzdžiui, „geras žmogus“, bet galima aptikti ir detalesnių aprašymų, pavyzdžiui, „puikus, jaunas vyras, vertas užimti valdžios postą“.

Dažnai pasitaikydavo, kad norėdami paerzinti savo politinius priešininkus kandidatų gerbėjai piešdavo išjuokiančius pla-

katus, juose varžovų šalininkai buvo vadinami „vargšais“, „pabėgusiais vergais“, „vagimis“ arba „girtuokliais“.

Retai kada rinkėjams būdavo pristatoma kas nors panašaus į programą. Kandidatas galėjo būti pagerbtas, nes „siūlė geros duonos“, ir tik vienas plakatas primena šių dienų pažadus – jame skelbiama, kad kandidatas siekia „apriboti valdžios išlaidas“.

Išties keista, tačiau tokių rinkimų pažadų rasta nedaug, nes politikai, kaip ir jų kolegos šiandien, susidurdavo su problema – žmonės pavargdavo nuo daugybės plakatų. Pompėjoje kiekvienas galėjo užrašyti šūkį ar pranešimą ant miesto fasadų. Tokių dalykų vykdavo itin dažnai.

Tačiau ne visi piliečiai buvo patenkinti išdažytais namų sienomis. Apie tai liudija ir vienas plakatas, jo pabaigoje tiems, kam knietės nutrinti agitacinius raginimus, parašytas nedviprasmiškas išspėjimas: „Tegul tą, kuris tai ištrins, užklumpa liga!“

Politikai vis dėlto neturėjo pasirinkimo, nes anuomet nebuvo masinių informacijos priemonių ir tradicijų, kai politikai viešai kalba savo rinkėjams, todėl rinkimų plakatai buvo vienintelė kandidatų galimybė perduoti savo pranešimą elektoratui.